

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 STOCKHOLM

OM ./ riksåklagaren ang. grovt givande av muta, m.m.

(Svea hovrätts dom den 22 juli 2021 i mål B 2006-20)

Högsta domstolen, som ännu inte tagit ställning i fråga om prövningstillstånd, har beslutat att riksåklagaren skyndsamt ska svara skriftligen på OMs överklagande. Svaret ska avse frågan om komplettering av förundersökningen.

Jag har inhämtat yttranden från Ekobrottsmyndigheten och kammaråklagaren Thomas Hertz, se **bilagor**.

Jag vill anföra följande.

Min inställning

Jag har inte för avsikt att komplettera förundersökningen med den begärda åtgärden Jag motsätter mig ett föreläggande därom från Högsta domstolen.

Bakgrund och överklagandet till Högsta domstolen

OM har mot sitt nekande dömts för grovt bokföringsbrott, bestickning, grovt brott, grovt givande av muta samt medhjälp till trolöshet mot huvudman, grovt brott. Påföljden har bestämts till fängelse i 5 år. Han har meddelats näringsförbud under en tid av tio år samt förpliktats att utge skadestånd med ett synnerligen stort belopp till Pensionsmyndigheten (se vidare hovrättens domslut beträffande OM).

OM har överklagat hovrättens dom till Högsta domstolen med yrkande om att domen, på grund av att enligt hans påståenden ett stort antal rättegångsfel begåtts i hovrätten, ska undanröjas och återförvisas till hovrätten för ny prövning där eller att åtalet, skadeståndstalan samt talan om näringsförbud m.m. ska ogillas av Högsta domstolen (se vidare Högsta domstolens aktbilaga 5).

Han har, såvitt nu är ifråga, yrkat att Högsta domstolen, före beslut i frågan om prövningstillstånd, ska förelägga riksåklagaren att komplettera förundersökningen med skriftprovsundersökning av två i målet aktuella

teckningsblanketter i original daterade den 16 april respektive den 16 maj 2012 till styrkande av att det inte är han som har undertecknat blanketterna.

Frågan är av betydelse eftersom den, enligt honom, bevisligen påverkat hovrättens bedömning av samtliga åtalspunkter.

Grunderna för min inställning

För att Högsta domstolen ska pröva hovrättens dom krävs prövningstillstånd. Förutsättningarna för att Högsta domstolen ska bevilja prövningstillstånd framgår av 54 kap. 10 § första stycket rättegångsbalken. Enligt första stycket 1 får prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen.

Prövningstillstånd får enligt 54 kap. 10 § första stycket 2 rättegångsbalken även meddelas om det finns synnerliga skäl för en sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

I propositionen till den nu aktuella bestämmelsen uttalades att utrymmet för prövningstillstånd vid sidan av prejudikatdispensen bör vara ytterst begränsat. De fall som kan komma i fråga är resningsfallen och därmed jämförbara mycket sällsynta situationer. Vidare angavs att prövningstillstånd bör kunna medges i den utsträckning som de extraordinära rättsmedlen kan tillämpas. Den närmare innebörd som resnings- och domvillogrunderna getts i praxis bör vara vägledande också inom den ordinära fullföljdens ram (se prop. 1971:45 s. 90 f.).

Enligt huvudregeln i 58 kap. 2 § 4 rättegångsbalken får resning beviljas, om någon omständighet eller något bevis som inte tidigare har förebringats återopas och dess förebringande sannolikt skulle ha lett till att den tilltalade frikänts eller till att brottet hänförts under en mildare straffbestämmelse än den som tillämpats (huvudregeln). Även om det inte föreligger någon sådan sannolikhet, får resning enligt samma punkt beviljas om det, med hänsyn till vad sålunda och i övrigt förekommer, finns synnerliga skäl att på nytt pröva frågan om den tilltalade har förövat det brott för vilket han dömts (tilläggsregeln).

Min bedömning

En prövning av en fråga om att komplettera en förundersökning bör alltid ske mot bakgrund av den processuella situationen i ärendet eller målet. Därvid kan konstateras att syftet med en förundersökning bl.a. är att förbereda målet inför en kommande huvudförhandling. Detta innebär att jag vid min prövning av den nu aktuella begäran måste ta hänsyn till förutsättningarna för beviljande av prövningstillstånd och då till förutsättningarna för att återuppta en förundersökning när det hävdas att det finns resningsskäl (58 kap. 6 a § första stycket rättegångsbalken).

Enligt 58 kap. 6 a § första stycket rättegångsbalken ska åklagaren återuppta en förundersökning om det i en resningsansökan åberopas eller om det på annat sätt kommer fram en omständighet eller ett bevis som inte tidigare lagts fram och det är sannolikt att omständigheten eller beviset utgör grund för resning. Bestämmelsen trädde i kraft den 1 januari 2013. Av propositionen till bestämmelsen framgår att åklagaren ska göra en prognos av det nya materialets betydelse för möjligheten att bevilja resning. Prognosen ska inte göras av vilket faktiskt bevisvärde en viss kompletterande utredningsåtgärd kan ha utan prövningen ska utgå från hur bedömningen utfaller om de nya uppgifterna bekräftas. Frågan är med andra ord vilken betydelse det nya materialet, om det vid en återupptagen förundersökning visar sig vara riktigt, har för en kommande resningsprövning. I propositionen uttalas vidare att åklagaren vid bedömningen av om ett återupptagande ska ske har att betrakta det nya materialet i ljuset av bevisningen i det tidigare brottmålet. Ju starkare bevisningen varit i det bakomliggande målet, desto mer krävs av det nya materialet för att förundersökningen ska tas upp på nytt (se prop. 2011/12:156, s. 58).

Ekobrottsmyndigheten och kammaråklagaren Thomas Hertz har i sina yttranden redogjort för sin syn på den begärda kompletteringen och som sina uppfattningar angett att den begärda kompletteringen är onödig eftersom det som kompletteringen är avsedd att bevisa inte har ifrågasatts av åklagaren och heller inte har varit av någon betydelse för hovrättens prövning av åtalet mot OM.

Jag instämmer i Ekobrottsmyndighetens och Thomas Hertz bedömningar. Det är enligt min uppfattning således uppenbart att den nya bevisning som skulle kunna komma fram efter den begärda kompletteringen inte kan ligga till grund för resning och därmed heller inte till grund för prövningstillstånd av synnerliga skäl (resning). Något annat skäl för att komplettera förundersökningen med den begärda åtgärden ser jag inte föreligger.

Det finns enligt min uppfattning därmed heller inte någon anledning för Högsta domstolen att förelägga mig att vidta den begärda åtgärden.

Petra Lundh

My Hedström

Bilagor

Yttrande från Ekobrottsmyndigheten med bilaga

Kopia till

Ekobrottsmyndigheten, Huvudkontoret (EBM2021-576)
Kammaråklagaren Thomas Hertz

Ekobrottsmyndigheten
Överåklagarens kansli

Yttrande med anledning av begärd komplettering av förundersökning (EB-5137-17 / 9000-K1365-17)

Begäran

OM har begärt att förundersökningen mot honom kompletteras med en skriftprovsundersökning vilken påstås utvisa att OM inte har undertecknat en viss handling daterad den 16 april 2012. Som skäl för åtgärden har huvudsakligen angetts ett påstående om att hovrätten vid sin bedömning ska ha funnit att OM förfalskat handlingen genom att på den teckna JB:s namn. Denna slutsats anges ska ha påverkat hovrättens bedömning av samtliga åtalspunkter rörande OM.

Bedömning

Handlingen har åberopats av åklagaren tillsammans med vissa andra handlingar (bevispunkt 140) till styrkande av att det [i slutet av maj 2012] upprättas en teckningsblankett daterad den 16 april 2012 samt att den blanketten saknar "kanceleringsfrist" samt att den teckningsblanketten skickats till [bolagets revisor]. Det har inte i åtalen, bevisuppgiften eller sakframställningsvis från åklagarens sida påståtts att OM undertecknat handlingen. Det har sakframställningsvis från åklagarens sida påståtts att OM varit delaktig vid utformningen av det sakliga innehållet i dokumentet.

Omständigheten som åklagaren avsett bevisa inskränker sig till frågan om handlingen antedaterats vilket haft betydelse mot bakgrund av att det i målet bokföringsskyldiga bolaget haft brutet räkenskapsår med balansdag den 30 april. Till styrkande av samma omständighet har även omfattande annan bevisning åberopats. Hovrätten har följaktligen inte haft anledning att ta ställning i frågan om vem som undertecknat handlingen och såvitt framgår av hovrättens dom har så heller inte skett.

Min bedömning är därtill att frågan om vem som undertecknat handlingen saknar betydelse i målet. Det saknas anledning för åklagaren att ifrågasätta uppgiften från OM om att han inte undertecknat handlingen. Det saknas således skäl att komplettera förundersökningen.

Thomas Hertz

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

Yttrande i Högsta domstolens mål B 5076-21; nu fråga om komplettering av förundersökningen.

Högsta domstolen, som ännu inte har tagit ställning till frågan om prövningstillstånd ska meddelas, har förelagt riksåklagaren att inkomma med svarsskrivelse angående frågan om komplettering av förundersökningen.

Riksåklagaren har begärt att Ekobrottsmyndigheten ska yttra sig över OM begäran om att skriftprovsundersökning ska genomföras.

Inställning

Enligt Ekobrottsmyndighetens uppfattning finns inte skäl att komplettera förundersökningen med skriftprovsundersökning.

Åklagaren i målet, kammaråklagare Thomas Hertz, har i skrivelse redovisat sin uppfattning över OM begäran om komplettering. Skrivelsen bifogas detta yttrande.

Bakgrund

Av OM överklagande (HDs aktbilaga 5, p 1 a) framgår att denne yrkar att förundersökningen ska kompletteras med en skriftprovsundersökning av ”två i målet aktuella teckningsblanketter i original”. Syftet med denna undersökning anges vara att visa att OM inte har förfalskat JB namnteckning (se överklagandet p 26) på den teckningsblankett som är daterad den 16 april 2012.

Ekobrottsmyndighetens bedömning

Inledningsvis kan konstateras att åklagaren i målet inte gjort gällande att det är OM som har undertecknat den aktuella handlingen med JB namn. Inför upprättande av detta yttrande har åklagaren pekat på att vare sig bevisuppgift eller gärningsbeskrivning innefattar ett påstående om att OM har *undertecknat* handlingen. Däremot har åklagaren enligt vad som framkommit sakframställningsvis påstått att OM *upprättat* handlingen och sedan skickat den till revisorn från en e-postadress som kan knytas till OM.

Uppgiften om *vem* som undertecknat teckningsblanketten saknar enligt åklagaren betydelse för målets utgång och hovrätten synes inte heller ha tagit ställning i denna fråga.

I hovrättens dom behandlas betydelsen av den teckningsblankett som är daterad 16 april 2012 under tre olika avsnitt (underrubriker). Hovrätten redovisar dessa bedömningar på sidorna 55-56, 61 och 76-77 i domen.

Åklagaren har, genom att åberopa teckningsblanketten jämte vissa andra handlingar, avsett att styrka att den teckningsblankett som OM skickade till Oaks revisor är *antedaterad* (och inte innehöll någon kancelleringsfrist) i syfte att ge sken av att teckningsblanketten upprättats redan den 16 april 2012, dvs. före utgången räkenskapsåret 2011/2012 (det bör därför noteras att Oaks räkenskapsår löpte ut den sista april). Teckningsblanketten och tillhörande handlingar (bevispunkten 140) åberopades för att styrka påståendet om bokföringsbrott. Den centrala frågan avseende teckningsblankettens betydelse är om Oak hade ekonomi och möjlighet att göra en utdelning av bolagets medel avseende räkenskapsåret 2011/2012.

Uppgiften om *vem* som undertecknat teckningsblanketten i JB namn eller hur den namnteckningen anbringats på dokumentet saknar därför betydelse i målet.

Åklagaren har i sin skrivelse uppgivit att han inte ifrågasätter OM uppgift att han inte har undertecknat handlingen.

Såsom framgår av 23 kap 18 b § rättegångsbalken förutsätter ett bifall till en begäran om komplettering av förundersökning att åtgärden kan antas vara av betydelse för förundersökningen. Så är alltså inte fallet med begärd skriftprovsundersökning.

Mot denna bakgrund saknas enligt Ekobrottsmyndighetens uppfattning anledning att komplettera förundersökning med begärd åtgärd.

Detta yttrande har beslutats av vice överåklagare Olof Kronlund. Kansliåklagare Christer Dahlström har varit föredragande.

Olof Kronlund

Christer Dahlström

Bifogas:
Skrivelse från kammaråklagare Thomas Hertz